

3. Udvaros J., Forman N. Artificial Intelligence and Education 4.0. *17th International Technology, Education and Development Conference. INTED2023 Proceedings. INTED2023 Proceedings.* 2023. Pp. 6309-6317. DOI: 10.21125/inted.2023.1670.

4. Коломієць А. М., Кушнір О. І. Використання штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності: можливості та виклики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2023. Випуск 70. С. 45-57. DOI: 0.31652/2412-1142-2023-70-45-57.

5. Мар'єнко М. В. Методика використання European Open Science Cloud у процесі навчання і професійного розвитку вчителів. *Освітній дискурс: збірник наукових праць.* 2023. Випуск 44 (4-6). С. 78-87. DOI: 10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-8.

6. Шишкіна М. Перспективні шляхи запровадження хмаро орієнтованих систем відкритої науки у процес навчання вчителів природничо-математичних предметів. *Фізико-математична освіта.* 2023. Том 38. № 4. С. 79-83. DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-4-012.

7. Шишкіна М. П., Пінчук, О. П. (2023). Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* Том 5. № 1. С. 1-7. DOI: 10.37472/v.naes.2023.5124.

REFERENCES

1. David, R., Baumann, K., Franc, Y. L., Magagna, B., Vogt, L., Widmann, H., ... Vancouwenbergh, S. (2023). Converging on a Semantic Interoperability Framework for the European Data Space for Science, Research and Innovation (EOSC). Presented at the 2nd Workshop on Ontologies for FAIR and FAIR Ontologies (Onto4FAIR), 9th Joint Ontology Workshops (JOWO 2023), co-located with FOIS 2023, S. 19–20 July, 2023. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8042997>. [in English]

2. European Open Science Cloud. (n. d.). EOSC Marketplace Resources. URL: https://search.marketplace.eosc-portal.eu/search/all_collection?q=*. [in English]

3. Udvaros, J., & Forman, N. (2023). Artificial Intelligence and Education 4.0. 17th International Technology, Education and Development Conference. INTED2023 Proceedings (pp. 6309-6317). <https://doi.org/10.21125/inted.2023.1670> [in English]

4. Kolomiets, A. M., & Kushnir, O. I. (2023). Vykorystannya shtuchnoho intelektu v osvitiy ta naukoviy diyal'nosti: mozhlyvosti ta vyklyky [Use of artificial intelligence in educational and scientific activities: opportunities and challenges]. *Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya,*

teoriya, dosvid, problemy [Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems], 70, S. 45–57. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-70-45-57> [in Ukrainian]

5. Marienko, M. V. (2023). Metodyka vykorystannya european Open Science Cloud u protsesi navchannya i profesiynoho rozvytku vchyteliv [The methodology of using the European Open Science Cloud in the process of education and professional development of teachers]. *Osvitniy dyskurs: zbirnyk naukovykh prats' [Educational discourse: a collection of scientific papers],* 44 (4-6), S. 78–87. URL: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44\(4-6\)-8](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-8) [in Ukrainian]

6. Shyshkina, M. (2023). Perspektyvni shliakhy zaprovadzhennia khmaro oriientovanykh system vidkrytoi nauky u protses navchannya vchyteliv pryrodnycho-matematychnykh predmetiv [Prospective ways of using cloud-based systems of open science in the process of teachers of natural-mathematical subjects training]. *Fyzyko-matematychna osvita [Physical and Mathematical Education],* 38 (4), S. 79–83. URL: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-4-012> [in Ukrainian]

7. Shyshkina, M., & Pinchuk, O. (2023). Vidkryta nauka v umovakh intehratsiyni osvity ukraiyiny do Yevropeys'koho doslidnyts'koho prostoru [Open science in the context of ukrainian education integration into the European research area]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi pedahohichnykh nauk Ukrayiny [Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine],* 5 (1), S. 1–7. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5124> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАР'ЄНКО Майя Володимирівна – доктор педагогічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України.

Наукові інтереси: проблема використання сервісів штучного інтелекту в підвищенні кваліфікації вчителів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MARIENKO Maiia Volodymyrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Leading Researcher of the Department of Cloud-Oriented Systems of Education Informatization of Institute for Digitalisation of Education of National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

Scientific interests: the problem of using artificial intelligence services in improving the qualifications of teachers.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2024 р.

УДК 378

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-201-205

МАРИНЧЕНКО Інна Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5424-8085>
e-mail: inna_sheludko@ukr.net

ВОРОНЕНКО Олександр Вікторович –

старший науковий дослідник Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, головний спеціаліст відділу розвитку науки головного управління із реалізації політик у сфері науки та інновацій директорату науки та інновацій Міністерства освіти і науки України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах світової глобалізації питання перспективності та пошук шляхів формування креативного освітнього середовища в системі вищої освіти України стало однією з найважливіших проблем підвищення якості освітньої складової. Актуальним стає пошук шляхів вирішення цієї проблеми та створення методичного інструментарію для формування креативного освітнього середовища як запорука підвищення якості навчання здобувачів вищої освіти. Визначено зміст поняття «креативне освітнє середовище»; розкрито його ознаки та особливості, розроблено та впроваджено методику формування креативного освітнього середовища в освітньому процесі вищої освіти України під час проведення експериментального дослідження на базі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. До опитування залучено 68 викладачів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. До контрольної групи увійшли 36 респондентів, а до експериментальної – 32 учасники. З відібраних респондентів для проведення експериментального дослідження виділено 30 жінок та 38 чоловіків. Використані такі методи: аналіз, синтез, порівняння, систематизація, класифікація, узагальнення та експеримент: констатуючий, формуючий та контрольний, а також методи математичної статистики. Розроблено методичний інструментарій підвищення готовності майбутніх педагогів до формування креативного освітнього середовища в освітньому процесі вищої освіти, а саме: реалізація чотирьох аспектів, які впливають на формування сприятливого освітнього середовища: сприятливий психологічний клімат; зміст освіти, технології навчання; просторове оточення; можливості розвитку. Напрямок подальших досліджень націлений на розгляд сучасних програм міжнародного рівня для педагогів з можливістю підвищення кваліфікації за кордоном та результатів власних досліджень.

Ключові слова: аспекти, вчителі початкової школи, зміст освіти, технології навчання, просторове оточення, можливості розвитку.

MARYNCHENKO Inna Vitaliivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Professional Education
and Computer Technologies, Hlukhiv National Pedagogical University
named after Oleksandr Dovzhenko
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5424-8085>
e-mail: inna_sheludko@ukr.net

VORONENKO Oleksandr Viktorovych –

senior researcher of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University,
chief specialist of the science development department of the main
administration for the implementation of policies in the field of science and
innovation of the directorate of science and innovation of the Ministry of
Education and Science of Ukraine

FEATURES OF CREATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT FORMATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

In the current conditions of world globalization, the question of perspective and the search for ways to create a creative educational environment in the system of higher education of Ukraine has become one of the most important problems of improving the quality of the educational component. It is becoming urgent to find ways to solve this problem and to create a methodological toolkit for the formation of a creative educational environment as a guarantee of improving the quality of education of students of higher education. The content of the concept of «creative educational environment» is defined; its features and peculiarities were revealed, the method of forming a creative educational environment was developed and implemented in the educational process of higher education of Ukraine during an experimental study on the basis of the Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. 68 teachers of Glukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko were involved in the survey. The control group included 36 respondents, and the experimental group – 32 participants. From the selected respondents, 30 women and 38 men were selected for the experimental study. The following methods are used: analysis, synthesis, comparison, systematization, classification, generalization and experiment: ascertaining, formative and control, as well as methods of mathematical statistics. A methodical toolkit for increasing the readiness of future teachers for the formation of a creative educational environment in the educational process of higher education has been developed, namely: the implementation of four aspects that affect the formation of a favorable educational environment: a favorable psychological climate; the content of education, learning technologies; spatial environment; development opportunities. The direction of further research is aimed at considering modern programs of the international level for teachers with the possibility of improving their qualifications abroad and the results of their own research.

Key words: aspects, primary school teachers, content of education, learning technologies, spatial environment, development opportunities.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток активних глобалізаційних процесів розвитку людства у вигляді інтеграції та інтернаціоналізації, інформатизація, поширення технологічних мега трендів націлені на розвиток системи вищої освіти в Україні, що вимагає формування сприятливого креативного освітнього середовища в освітньому процесі. Вирішення окресленого питання являється стратегічним у розвитку вищої освіти, виступає інструментом

вирішення теоретичних і практичних проблем підготовки суспільства нового покоління [1; 2; 3].

Саме тому актуальності набуває проблема еволюції середовищного підходу у вищій освіті, що реалізується через управління розвитком креативного освітнього середовища закладу вищої освіти з урахуванням глобальних змін, тенденцій національних систем початкової освіти, стратегій розвитку закладів вищої освіти у конкурентних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Першими до розробки проблеми креативності взяли американські психологи Дж. Гілфорд, П. Торренс, Р. Стеренберг, Ф. Баррон. У вітчизняній психології великий внесок у дослідження проблеми креативності було зроблено О. М. Матюшкіною, Я. О. Пономальновою, Д. Б. Богоявленською, В. М. Дружиніним, В. О. Маляко.

Мета статті полягає у розробці та перевірці методики готовності викладачів до роботи зі здобувачами освіти в креативному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

З метою реалізації методики готовності викладачів до роботи зі здобувачами освіти в креативному освітньому середовищі проведено анкетування націленого на виявлення рівня функціонування такого середовища в закладі освіти до початку експерименту. До опитування залучено 68 викладачів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. До контрольної групи ввійшли 36 респондентів, а до експериментальної – 32 учасники. З відібраних респондентів для проведення експериментального дослідження виділено 30 жінок та 38 чоловіків.

Дослідження здійснювалось за чотирма аспектами, які впливають на сприятливе освітнє середовище: сприятливий психологічний клімат; зміст освіти, технології навчання; просторове оточення; можливості розвитку.

На основі проведеного анкетування визначено, що рівень створення сприятливого креативного освітнього середовища знаходиться переважно на низькій та середній позиції (рисунок 1).

Рисунок 1. Результати готовності викладачів до роботи зі здобувачами освіти в креативному освітньому середовищі на констатувальному етапі експерименту

Тому враховуючи окреслену ситуацію проведено формувальний етап дослідження у ході якого здійснено діагностування рівня створення сприятливого психологічного клімату. У процесі експерименту використано методику В. В. Шпалінського та Е. Г. Шелест «Діагностика психологічного клімату в малій виробничій групі».

Підсумкові результати діагностики психологічного клімату за даною шкалою знаходяться в діапазоні від 65 до 13 балів. Високому рівню цього явища відповідають показники в діапазоні 42 – 65 балів; середньому – 31 – 41 бал; незначній сприятливості – 20 – 30 балів. Кількісні показники менш як 20 балів

свідчать про несприятливий психологічний клімат.

За результатами анкетування можна зробити висновки, що задля побудови довірливих відносин серед студентів групи необхідне активне залучення їх до конструктивних бесід та дискусій. Залучення діалогу до освітнього процесу дозволить не лише налагодити доброзичливі стосунки серед здобувачів вищої освіти та студентів, а й втілити діалог у освітній процес закладів вищої освіти. Діалог виступає ефективним методом активізації навчання та забезпечує відкритість висловлювань, довіри між здобувачами вищої освіти та викладачем; впевненість у поведінці студентів на заняттях; відсутність страху помилитися; звернення до викладача про допомогу та відсутність бар'єрів в обміні думками.

За результатами опитування, використовуючи семінари, рольові ігри, диспути, обговорення можливо встановити у студентській групі довіри, терпимості, взаємодопомоги, відчуття турботи, що впливатиме на створення сприятливої морально-психологічної атмосфери освітнього процесу [5].

Діагностика наступного аспекту – зміст освіти та технології навчання здійснювалася за авторськими анкетами [6].

У процесі дослідження з'ясовано, що високого рівня підготовки здобувачів вищої освіти можливо досягнути завдяки використанню різних видів творчих завдань з урахуванням специфіки навчальної праці у закладах вищої освіти, розвитку особистості студента.

Проведення анкетування по визначенню рівня забезпечення змісту освіти та технологій навчання дало підстави зрозуміти, що вирішити проблему удосконалення змісту освіти та технологій навчання можливо шляхом активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів через втілення новітніх педагогічних технологій.

Для покращення змісту освіти та технологій навчання рекомендується посилити створення у закладах вищої освіти онлайн-платформ із навчальними й методичними матеріалами, контент-бібліотеками, смарт-комплексами, електронними підручниками, новими цифровими технологіями, мультимедійними засобами навчання, високотехнічними навчально-практичними центрами й лабораторіями, стартапами, освітньо-виробничими кластерами. Для забезпечення проектно-технологічної діяльності обладнати місця для зберігання моделей, самих проектів, незавершених робіт. Застосовувати моделювання й обговорення різних ситуацій, відпрацювання практичних дій, що виникають у реальному житті, використовуючи при цьому метод евристичної бесіди, діалогу, дискусії, «мозкова атака», групової, індивідуальної й самостійної роботи, методу «круглого столу», рольових ігор, навчання в співробітництві, психолого-педагогічних тренінгів, семінарів, диспутів, у ході яких учень може навчитися вирішувати проблеми пов'язані з життям [4].

Щодо забезпечення можливостей розвитку здобувачів вищої освіти, аналізуючи результати анкетування з'ясовано, що у вищій школі потрібно

оновлювати матеріально-технічне забезпечення, створювати умови для забезпечення особистісних потреб: творчі та наукові гуртки, спортивні секції, факультативи. Слід покращувати середовище для навчання, а саме залучення студентів до віртуальної мобільності. Найбільш відповідними інформаційними технологіями забезпечення віртуальної мобільності за результатами анкетування можна вважати дистанційні технології та технології організації відео-конференцій. Необхідно створювати інформаційні центри з питань академічної мобільності, функцією яких має бути надання зрозумілої, достовірної інформації щодо можливостей навчання. Слід підтримувати ідею щодо стимулювання поглибленого вивчення іноземних мов через перегляд часових нормативів, запровадження нових підходів (комунікативний підхід) [5].

Наступний аспект, який пропонується до перевірки – просторове оточення. До елементів такого оточення слід віднести антропогенні чи природні об'єкти, які використовуються в освітньому процесі початкової школи, а саме: природне та антропогенне (архітектурно-містобудівне) оточення будівлі закладу; дизайн університетської ділянки, декорування приміщень та прикрашання його меблями, наявність навчального інструментарію тощо.

За результатами дослідження задоволеності просторовим оточенням слід звернути увагу на структуру будівлі, яка підштовхує педагога до відходу від традиційної моделі викладання, актуальною є модель закладу як соціально-культурного хабу, де можуть відбуватися тренінги для дорослих, при новому обладнанні і меблях. Для забезпечення сприятливого освітнього середовища треба забезпечити заклади освіти модульними меблями, килимками, пуфами, м'ячами, кріслами тощо [6].

Результати отримані на формульованому етапі експерименту подано на рисунку 2.

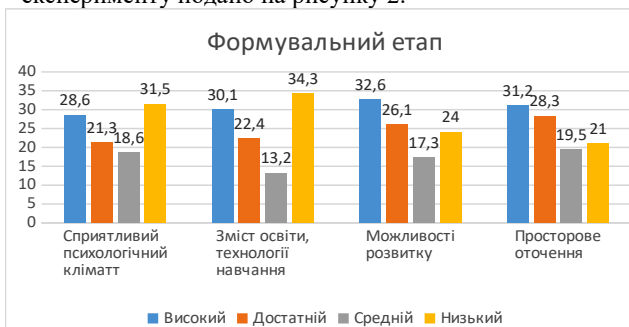

Рисунок 2. Результати готовності викладачів до роботи зі здобувачами освіти в креативному освітньому середовищі на формульованому етапі експерименту

Узагальнивши результати анкетування, ми дійшли висновку про необхідність створення сприятливого освітнього креативного середовища в підготовці здобувачів вищої освіти. Адже в умовах модернізації системи вищої освіти України необхідно визнання викладачами своєї нової ролі – дизайнера освітнього середовища, яка орієнтує їх на суб'єкту позицію в освітній взаємодії,

врахування полісуб'єктності середовищної взаємодії та долучення до інноваційної діяльності з метою створення нового проекту освітнього середовища професійної підготовки.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. У ході дослідження зроблено висновки, що якісна професійна підготовка готовності викладачів до роботи зі здобувачами освіти в креативному освітньому середовищі має ґрунтуватися на засадах запровадження креативного підходу. Узагальнені дані результатів експерименту після застосування запропонованої методики дозволяють зробити висновки щодо дієвості впровадженого методичного інструментарію. У зв'язку з цим політика освітніх установ початкової освіти України має бути спрямована на оновлення методики формування готовності педагогів до роботи в креативному освітньому середовищі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Abualrub, I., Karseth, B., Stensaker, B. The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications. *Quality Higher Education*, 2021. 1. P. 90–110. URL: <http://surl.li/hnxdx>
2. Cavite, F. M., Marcial, D. E. Correlates of learning satisfaction and learning engagement in distance online education. *Information technologies and teaching aids*, 2022. 90 (4). P. 118–135. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4920>
3. Efthymiou, E., Kington, A. The development of inclusive learning relationships in mainstream settings: A multimodal perspective. *Cogent Education*, 2022. 4. 167 p. URL: <http://surl.li/eqxmm>
4. Inna Marynchenko, Oksana Braslavskaya, Oleh Levin, Yuliia Bielikova & Tetyana Chumak. Modern tools for increasing the efficiency of distance education in the conditions of digitalization. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. No. 13(1). Special Issue XXXII. P. 87–92. URL: <http://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxii>
5. Kovalchuk, V., Marynchenko, I., Yashchuk, S. Creation of a favorable educational environment in higher education institutions of Ukraine. *Society Integration. Education: materials of the International Scientific Conference*, 2020. 1. P. 465–480. URL: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol1.4897>
6. Kovalchuk, V., Marynchenko, I., Sherudylo, A., Vovk, B., Samus, T., Soroka, V. Implementation of the learning model based on the results of future vocational teachers' professional training. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*, 2021. 11(2). P. 214–219. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000701349900037>

REFERENCES

1. Abualrub, I., Karseth, B., Stensaker, B. (2021). Rizne rozuminnia navchalnoho seredovyscha u vyshchii osviti ta yoho naslidky dlia yakosti. [The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications]. *Yakist vyshchoi osvity*. No. 1. P. 90–110. URL: <http://surl.li/hnxdx>
2. Cavite, F. M., Marcial, D. E. (2022). Koreliaty zadovolnosti navchanniam i zaluchennia do navchannia v dystantsiinii onlain-osviti. [Correlates of learning satisfaction and learning engagement in distance online education]. *Informatsiini tekhnologii ta zasoby navchannia*. No. 90 (4). P. 118–135. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4920>
3. Efthymiou, E., Kington, A. (2022). Rozvytok inkluzivnykh navchalnykh stosunkiv u zvychnykh umovakh: multymodalna perspektyva. [The development of inclusive learning relationships in mainstream settings: A multimodal perspective]. *Perekonlyva osvita*. No. 4. 167 p. URL: <http://surl.li/eqxmm>
4. Inna Marynchenko, Oksana Braslavskaya, Oleh Levin, Yuliia Bielikova & Tetyana Chumak. (2023). Suchasni instrumenty pidvyshchennia efektyvnosti dystantsiinoi osvity v

umovakh tsyvrovizatsii. [Modern tools for increasing the efficiency of distance education in the conditions of digitalization]. AD ALTA-Zhurnal mizhdystsypinarykh doslidzhen. No. 13(1). Special Issue XXXII. P. 87–92. URL: <http://www.magnanimitas.cz/13-01-xxxii>

5. Kovalchuk, V., Marynchenko, I., Yashchuk, S. (2020). Stvorennia spryiatlyvoho osvithnoho seredovyshcha u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. [Creation of a favorable educational environment in higher education institutions of Ukraine. Society Integration]. Intehratsiia suspilstva. Osvita: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsi. No. 1. P. 465–480. URL: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol1.4897>

6. Kovalchuk, V., Marynchenko, I., Sherudylo, A., Vovk, B., Samus, T., Soroka, V. (2021). Realizatsiia modeli navchannia za rezultatsy profesii noi pidhotovky maibutnykh uchyteliv PTNZ. [Implementation of the learning model based on the results of future vocational teachers' professional training]. AD ALTA-Zhurnal mizhdystsypinarykh doslidzhen. No. 11(2). P. 214–219. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000701349900037>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МАРИНЧЕНКО Інна Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх педагогів в контексті освітніх трансформацій.

ВОРОНЕНКО Олександр Вікторович – старший науковий дослідник Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, головний спеціаліст відділу розвитку науки головного управління із реалізації політики у сфері науки та інновацій директорату науки та інновацій Міністерства освіти і науки України.

Наукові інтереси: підвищення педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійного навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MARYNCHENKO Inna Vitaliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Professional Education and Computer Technologies, Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko.

Scientific interests: training of future teachers in the context of educational transformations.

VORONENKO Oleksandr Viktorovych – senior researcher of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University, chief specialist of the science development department of the main administration for the implementation of policies in the field of science and innovation of the directorate of science and innovation of the Ministry of Education and Science of Ukraine.

Scientific interests: improving the pedagogical skill of future teachers of professional education.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2024 р.

УДК 378.147:[378:373.3.011.3-051]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-205-210

МОЛНАР Тетяна Іванівна –

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9082-4868>

e-mail: tetjana_molnar@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ

Статтю присвячено проблемі підготовки майбутнього вчителя початкових класів до педагогічної імпровізації. На основі аналізу наукової літератури визначено стан досліджуваного питання в педагогічній теорії і практиці; окреслено значення педагогічної імпровізації у фаховому становленні вчителя; розкрито погляди науковців на сутність та зміст педагогічної імпровізації; схарактеризовано типи педагогічної імпровізації, як от: цільову, змістову, методичну, комунікативну. Описано досвід формування імпровізаційних умінь майбутніх учителів початкових класів під час вивчення дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)».

З'ясовано, що педагогічна імпровізація розглядається як важлива умова ефективної професійної діяльності вчителя поряд з педагогічною ерудицією, цілепокладанням, творчим мисленням, рефлексією. Вона є необхідним складником освітнього процесу й представляє собою інтуїтивний пошук оперативних рішень у суперечностях між стереотипними та несподіваними ситуаціями в освітньому середовищі початкової школи.

Встановлено, що формування готовності майбутніх учителів початкових класів до педагогічної імпровізації – тривалий процес, оскільки передбачає не лише освоєння теоретичних знань, які становлять когнітивну основу для успішної педагогічної імпровізації, але й розвиток складних творчих умінь і навичок. Цілеспрямована підготовка здобувачів вищої освіти до педагогічної імпровізації повинна починатися з першого курсу й тривати протягом усього періоду навчання у вищій.

Зроблено висновок, що включення здобувачів у педагогічно спрямовану діяльність, використання активних методів навчання, що ґрунтуються на моделюванні освітнього процесу початкової школи та спрямовані на практичне оволодіння педагогічною теорією, відпрацювання імпровізаційних умінь і навичок, засвідчує динаміку готовності майбутніх учителів початкових класів до педагогічної імпровізації.

Перспективним напрямом вважаємо більш глибоке вивчення чинників, закономірностей, особливостей прояву педагогічної імпровізації у професійній діяльності вчителя початкових класів.

Ключові слова: педагогічна імпровізація, творчість, урок, вчитель початкових класів, фахова підготовка.

МОЛНАР Тетяна Іванівна –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Theory and Methodics of Primary

Education Mukachevo State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9082-4868>

e-mail: tetjana_molnar@ukr.net